



UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILLICA BROJ 31 III. KAT.  
RUKOPIŠI SE NE VRAČAJU.

PREPLATA: GODIŠNJE K 60—, POLUGOD. K 30—, ČETVRTOK  
K 15— POJEDINI BR. 2 K. .... IZLAZI TRI PUT MJESOĆNO.

## Nova era

Cijonistička godišnja konferencija, koja se završila 23. jula u Londonu, bila je prvi veliki cijonistički sastanak predstavnika Židova iz cijelog svijeta mal ne sedam godina nakon posljednjega svjetskoga cijonističkoga kongresa od god. 1913. To vrijeme jedan je od najosudnijih perioda u istoriji židovskog naroda: negativno i pozitivno. Rat je bijesnio već pune tri godine; znali smo samo, da se talasa ovamo i onamo kao najveća katastrofa, što je naš narod zadesila, krajem, gdje boravi preko polovica sveukupnog židovstva, uništavajući živote, domove i egzistencije najispaćenijega dijela čovječanstva sa najžidovskijom dušom. Vidjeli smo, kako je ratovanje prešlo u bliži Orient i Palestina kako postade ratištem; streljili smo za onih četrdesetak naših kolonija, svjedočanstva naše obnovne snage na zemlji otaca. Mnogoga je podilazio strah: s jedne strane da će se uništiti rezervoar za obnovu židovstva, istočno židovstvo; s druge strane da će nestati vidni tvorevina pionirskog zanosa, osnovki za obnovu zemlje i naroda. Dok nije sinuo prvi trak svjetla: Balfourova Deklaracija. Rat je trajao dalje; uništavao Židove na stotine tisuća, ali trak nade, pouzdane nade, je sinuo. Znali smo: židovski narod ne umire! Znali smo, da čuvati Izraela bdiju. K tome se probudilo američko židovstvo; došao je američko-židovski kongres, koji je ujedinio sve struje u židovstvu Amerike u velikom naponu za spašavanje naroda, političkom i ekonomskom. Veze, ratom prekinute, plele su se iznova: židovstvo je bilo izbavljeno od galuta srdaca.

Dok je revolucija u Rusiji naviještala izbavljenje istočnih Židova iz spoljašnje nedostojnosti, da nas malo za tim boljevizam razočara bezumnim nivaliranjem, kojemu je imala pasti žrtvom zasebna kultura i duševnost istočnog židovstva, toliko lijepo procvala u posljednjim decenijima; dok su proturevolucije pogromima uništile na stotine hiljada židovskih života, tjerale u bukvalnom smislu riječi Židove gole na drum, gdje su umirali od glada, zime i zaraznih bolesti; dok je Poljska i Rumunjska provadjala sustavni politički i gospodarski pogrom Židova; a

Madžarska usavršila zvjerstva do najvišeg stupnja, dotle je istorija obnavljanja našega naroda bilježila etapu za etapom: Izjave državnika, internacionalnih radničkih organizacija, nosilaca civilizacije, dolazak židovskog naroda pred konferenciju mira i napokon San Remo. Politički smo uspjeli.

Ali nikad nijesmo smetnuli s uma, da uspjeh zavisi o našoj akciji, o radu, što ga mi budemo izvršili. A još su postojele zapreke radu, i spoljašnje i unutrašnje. Palestina je stajala pod upravom vojne vlasti, zatvorena imigraciji. A cijonistička organizacija nije još bila kada, da sazove narod na aktivnu saradnju u odlukama, koje valja stvarati, ne kao dosad po nekolicini vodja, već po odgovornosti cijele zajednice. U to je Herbert Samuel preuzeo civilnu administraciju Palestine; u svojoj poruci i u poruci kralja Velike Britanije navijestio je stvaranje židovske narodne domaje. Imigracija smije da započne i već je započela: haluci već putuju i stizavaju u zemlju naših otaca i ne daju se obuzdati.

\*

Galut se spremao grozničavom nestreljivošću, nošenom, prije svega u mlađezi, zanosom. Započela je priprema ljudi: halucki pokret, preudešavanje ljudi i koncentracija volje za Palestinu. Nezadovoljstvo je raslo, postajalo je od nestreljivosti nepravedno prema Weizmannu, Sokolovu i Usiskinu; pakao ukrajinski i poljski nije se dao podnijeti. U takovim prilikama sastala se godišnja konferencija u Londonu.

Ona, po svojim spoljašnjim pojavama, nije bila triumfalna manifestacija. »Dosta je riječi«, — to je bila nervozna lozinka svih onih, koji su se kao reprezentanti raznih struja i naziranja sakupili, da probiju put aktiviranju narodnih energija u cilju osvajanja Palestine radom. Bilo je u konferenciji momenata, kad je, usred uzbudjenosti nezadovoljstva sa dojakošnjim stanjem, provaljivalo dragocjeno oduševljenje. Ali, u glavnom, nikome nije bilo do riječi. Suma činjenica, koje bi znacile djela, bila je premalena zastupnicima istočnog židovstva. Spočitavale su se vodstvu, pored priznanja neprolaznih, istorijski velikih zasluga pretežno diplomatskih, pogreške i propusti u radu u Palestini i za Palestinu. Egzekutiva nije do-

voljno pripremila konferenciju: nije obznanila dnevnoga reda i nije očitovala jasnoga pravca naziranja i rada. Možda i materijal, golem i nepregledan, nije bio dovoljno sredjen i pripremljen. Javne sjednice bar pobudjivale taj dojam, a o sjednicama komisija, koje su trajale više vremena, nego li konferencija, nemamo izvještaja. Politička komisija raspravljala je na pr. nedjelju dana; rezulat je bio jednodušno priznanje i povjerenje Weizmannu i Sokolovu.

Konferencija nije pružala sliku jednoga nepomučenoga sklada. I ako je s estetske strane time gdjekoga razočarala, ipak je to nada sve zdrava pojava. Židovstvo je, možda izrazitije no drugi narodi, po socijalnom i duševnom naziranju, jako diferencirano i ta su diferenciranja individualistički snažna i beskompromisna. Odatle sukobi, koji nemaju karaktera partiskoga, nego su sukobi ljudi, koji su za cijelo prema politički, a da bi umjeli zatomljivati ideje, u kojima vide biće stvari i svojega »ja«, slijepi pokadšto za realne činjenice.

Prije svega razlika se duševnosti očitovala između evropskih i američkih cijonista. Amerikanci, čija je zasluga, politička i oko spašavanja židovstva, za vrijeme rata i iza rata neprolazna, shvaćaju cijonizam više mehanički no duševno. Oni su proveli i proširili cijonističko organizovanje židovskih masa u Americi ekstenzivno i u pravcu ekonomске i političke bezbjednosti židovstva. Duševni, emocijski dio narodnog života, ono dakle, što je židovstvo u galutu uzdržalo, njima nije toliko bitno, kao evropskom židovstvu. Oni su ušli u cijonistički pokret najvećma za vrijeme rata. Međutro je cijonizam već danas postao nosiocem sveukupnog života narodnoga, njegov regenerator i kormilar. On je dospio do afirmacije galuta: kulturna autonomija, hebraizacija, preudežba ekonomске strukture židovstva u galutu, sve je to danas mal ne neosporna sastojina cijonističkog rada. Hoće li te zadatke, docnije, preuzeti druge organizacije, skupnost naroda, kako bismo željeli i kako će sigurno da bude, o tome je, danas, jalovo raspravljati. Ali i tu treba već danas raditi, a može da radi samo jedna organizacija, koja obuhvaća kao jedina sredjena, jasna i pozitivna sve dijelove židovstva: cijonistička. Zato je

konferencija dala ugledno mjesto kulturnom programu u galutu — u protimbi sa američkim cijonistima, koji su tražili, da se ovaj dio rada izluči iz programa cijonističkog rada.

Istakli smo ovaj »galutski« dio rada na prvom mjestu, ma da mu u cijonističkom programu dakako ne pripada, zato, što se u njemu očituju izvjesne oprečnosti mehaničke i duševne politike najjače.

Ta oprečnost izbila je i u pogledu palestinskog, dakle čisto cijonističkog rada, no više kao razlike u metodi nego li u naziranju: u pitanju zemljšne nacionalizacije. I ovdje je, najpače istočno židovstvo, zastupalo socijalno-etski princip bezuslovne i potpune nacionalizacije tla. Taj princip jedva je tko osporavao. Niko nije zastupao principa isključivog privatnog vlasništva. Ali — »računalo se s prilikama«, to će reći: držeći, da se prije svega radi o tome, da Židovi stiću što više zemljšta, jer bi nas inače pretekli drugi, mislila je većina, da treba privatnoj inicijativi i na polju zemljšne kolonizacije dati slobodu, iako jako ograničenu. Nije ovdje mjesto, da se raspravi ovo ozbiljno i vanredno zamašno pitanje. Toliko stoji, da baš u ovome pitanju, u koliko se izluče momenti aktuelne nužde, privole-mandatarne vlasti, ne može moralno da odlučuje brojčana većina predstavnika cijonista u galutu, već oni, po čijem radu im Palestine da postane židovskom. »Socijalno-etske ideje jednako i još više su realne osnovke života jedne tek nastajne zajednice, no t. zv. »praktični« momenti. Manjina, koja je glasovala za isključivost nacionalizovanja zemljšta, bila je veoma znatna i nipošto je nije vodio partijsko-socijalistički dogmatizam. Iz zahtjeva manjine, koji je ipak ostao osnovni princip cijonističke kolonizacije, ozvanja krik duše. U stvari zavisiće jedino o moralnoj snagi, koju će židovska zajednica nasmoci u finansijskoj požrtvovnosti, hoće li se moći da provede u čistoći princip nacionalizacije tla.

Cijonistički je pokret — pored velike uloge, što je igra Amerika u njemu, a koja se uloga dolično ocijenila — zadržao potpuno svoju idejnu orientaciju. Ova je ustaljena. O čemu se sad još radilo, to jest: rad i metode rada (i taktike u pogledu odnošaja prema Arapima). Konferencija je našla platformu za sklad sa željama strogovjernoga židovstva, a to je jedan rezultat, koji je veoma važan za rad, najpače kulturni, u Palestini. Mizrahi je dojako bio i suviše dogmatičan; Weizmann je u svojoj polemici s njime izgubio strpljivost. Odsele bit će manje trivenja i manje nervoznosti radi mizraha. Konferencija je pored toga, usuprot rijetkih tjesnogrudnih glasova, priznala u organizaciji opravdanost opstanka novih zasebnih saveza, koji su nastali za vrijeme rata kao posljeci naziranja, koja su međutim našla svoju organizacionu formu, tako hapoel hacaira, ceirej Cijon. Cijonistička organizacija ima, kao i dosele, da obuhvaća sav život naroda i ne smije da postane partijom. Ona se dakle mora prilagodjavati mijenjama u životu naroda. Konferencija je toga bila u punoj mjeri svjesna.

Konačne forme za imigraciju, za provadjanje djelatnosti u Palestini, a ni za organizaciju samu, nijesu utvrđene i ni-

jesu se ovaj puta dale utvrditi. Organizatorna forma pokreta preudesila se prema zahtjevima, koje stavlja na živu organizaciju diferenciranje, koje je medjutim u njoj nastalo. U izvjesnoj mjeri ostaje i daje »diktatura« vodja, kako ju je jedan uvaženi član organizacije nazvao, ako se može nazvati diktaturom vršenje mandata, koji im je povjeren po predstavnicima cijelog pokreta.

Konferencija je sebi bila svjesna, da dojakošnji način i mјera sabiranja sredstava nipošto ne može garantovati izvedenja golemih zadataka ni početnoga rada. Nakon što je napon svih duševnih i čuvstvenih energija doveo do San Reima, stojimo pred istorijskom odgovornosti, koja može da nam doneše konačni slom svih nada za budućnost našega naroda, ako je ne shvatimo u svoj njezinoj strašnoj veličini. Konferencija je imperativno moralna, da stavi požrtvovnost cijelog naroda — ne samo cijonista — na najveću probu. Ona je ustanovila Keren Hajasod. O njemu drugom prilikom. Cijonistički je cilj danas jedan silni finansijski problem u jednakoj mjeri kao i problem ljudi. Jedno se od drugoga ne može odijeliti. Cijoniste treba u prvom redu da upamte: »Dosta je riječi!« Hoće li da skupe energije cijelog židovstva u cilju obnove domaje; oni moraju da prvi nasmognu maksimum požrtvovnosti.

Dojako nosila je cijelo breme odgovornosti nekolicina odabranih. Danas, gdje se otvoriše vrata Palestine, jao sudbini naroda, ako u pitanju: »Židovski narode, što si ti uradio?« bude zvučio prijekor razočaranja.

## Cijonizam bez cijona

To bi imao da bude naslov članka »Caveant consules«, koji je objelodanjen u broju 84. »Židovske Sviestti«. Redakcija je dobro učinila, te se nije identificirala s piščevim izvodima.

Poznajemo melodiju, koja potiče iz početka ovoga stoljeća. Nije u interesu stvari, da ju opet intonujemo sada nakon San Reima. A nije ni lako naći danas zato shvaćanja. Pisac članka morao je tek tražiti poteškoće, te je znatno kolebao u zastupanju svoga stajališta. Morala su stoga nastati razna protuslovlja.

Pisac govori o tome, da se bezuvjetno (koju riječ, nota bene, podcrtava) moramo podvrgnuti smjernicama, koje izdaje cijonistička centrala, te je protiv agitacije za halucpokret u nas, dok se to upravo traži i od nas sa strane londonske centrale. Njemu je židovska domaja svih Židova i svega židovstva odredjena tek da bude azilom za istočne Židove. Mi ostali je ne trebamo, mi ćemo mirno ostati ovdje.

»Od nas«, piše on, »koji ovdje živimo, traži se požrtvovnost i oduševljenje, zrelo narodno naziranje i ništa više«. Ako promotrimo djela jugoslavenskog židovstva na polju »požrtvovnosti«, čini nam se, da nisu osobito velika, a oduševljenje, koje dolazi do izražaja u godišnjim glavnim skupštinama i u drugim govorima, nije sigurno mjerodavno. Dr. Benau traži više. On hoće »maksimalno oduševljenje za Erec-Jisrael«. Ako imamo u vidu glavni cilj cijonizma u ovoj zemlji, srašte-

nje sa zemljom, koja hrani, tad je i on pripravan da dade, kad ustreba, i »krvni porez«. Idealizam, koji ne priznaje kod zahtjeva »radnog poreza«, koji je isto tako važan.

Ne ćemo da se opijamo u krvi, dosta je u sva vremena proteklo židovske krvi — dostatno da ispunji pravo »crveno more«. Stojimo na stajalištu, da »Geulat-Haarec« može doći i doći će samo radom i to židovskim radom. Otklanjamo »porez u krvi« i tražimo porez u radu. Nije nam do onih »par kvalifikovanih radnika«, koje nam obećaje dr. Benau za izgradnju Palestine, hoćemo više, mnogo više, hoćemo da pomognemo pionirima, koji su nam se rodili u našoj ponosnoj nadeži, da postignu, što traži cijeli svijet od svakog mladog Židova, gdje god se slučajno nalazio, da naime vlastitim svom snagom podupre djelo izgradnje nama svima zajedničke domaje i budućnosti, dakle budućnosti i onih Židova, koji ovdje žive i koji će živjeti. Jedini je uvjet za tu veliku zadaću tjelesno i duševno sposobljenje. »Ako budemo k Vama došli i od vas tražili vašu mlađež — tad ne krmajte!«, rekao je pred nekoliko tjedana Smarjahu Levin u Bratislavu. Ni u Jugoslaviji ne bi drukčije govorio, kao što to uvjek traži naše vodstvo, kome se po savjetu dra. Benaua moramo bezuvjetno podvrgavati kao disciplinovani cijoniste.

I od nas traži!

Dru. Benau nije poznata tajna, da pridolaženje mlađih svježih radnih snaga iz onih predjela, iz kojih to najviše isčekujemo, za dugo vremena ne će postići toliku mjeru, kako bi bilo potrebno za izgradnju zemlje. Neka samo pomisli na prilike u Rusiji i Poljskoj, gdje naša mlađež još uvjek krvari i polagano iznemaze. Nije li s toga naša najsvetija dužnost, da priskočimo u pomoć?

Mi ne dolazimo mlađeži, ona dolazi k nama, dolazi u tolikom broju, te moramo agitovati, da se ne bîj taj broj povećao. To je naša jedina »štetna agitacija«, za koju drži dr. Benau, da nam mora biti opomena. Agitujemo protiv toga, jer nažlost nemamo mogućnosti, da odmah svima pomognemo. No ne oduzimamo im nade i ne tješimo ih »židovskim selom u galutu«, jer u to ne vjerujemo. Uvjereni smo, da ne će biti židovskog sela u galutu, dok ne bude i zadnji pedalj palestinskog zemljšta obradjen. I židovski koloniste u Kanadi i Argentini napuštaju svoja obitavališta i polaze u zemlju otaca. Dr. Benau nije pravo spoznao znamenovanje čarobne riječi »Cijon«. Trebalо bi da ima na umu, da je ta riječ više nego samo politički pojам, mnogima mnogo više, nekojima sam život. Koliko više razumjevanja nalazimo za »našu štetnu agitaciju« kod naših sugradjana druge narodnosti, koji su imali prilike da posmatraju problem iz najbliže blizine, te imaju odvažnosti, da slobodno izraze svoje mišljenje. Pisac ovih redaka imao je prije kratkog vremena priliku da razvije pred jednim srpskim državnikom (koji je u staroj Srbiji i u novoj Jugoslaviji bio češće ministar) smjernice našeg praktičnog rada u ovoj zemlji i morao se čuditi, kojim je dubokim razumijevanjem taj državnik pratio njegova razlaganja. Taj državnik drži, u pravom shvaćanju konzervenca našeg odgojnog rada, da će naše djelova-

nje povoljno utjecati na ukupno jugoslavensko židovstvo, te u tome vidi uspješno sredstvo, da se »c. i kr. Židovi«, kako je u šali nazvao Židove, koji stanuju izvan Srbije, učine ravnopravnim članovima jugoslavenskoga društva. To neka zapamti dr. Benau. Neka posmatra djelovanje naše bijeljinske i vilovske grupe halucina na hrišćansku okolicu. Kolika li čuda i divljenja u redovima susjeda! Ta oni tu vide Židove, Židovi siju i žanju, te kopaju, barataju plugom i trnokopom, kosom i srpom. Židovski mladići doista ne zaostaju za domaćim seljakom. Svakako mora se priznati, da čarobna riječ »galutsko selo« ne bi bila kadra da to stvari. Svakako ne sada! No čemu trošiti riječi. Neka dr. Benau pročita uvodnik »Gideona« u br. 6.—7. Podsjecam ga samo na ovu stavku: »Tako dugo, dok jevrejski narodni pokret sastoji od skupština, sjednica, zastava, pozdrava i politike, ne ćemo se približiti cilju. Svaki mladi Jevrejin, koji ima preduvjet za pionira, treba da otrese sa sebe krvku glazuru evropske uglađenosti i treba da podje u zemlju, da se bori za ideju«. Ovim riječima vjerujem — dr. Benau ne. To nisu više tek riječi — to je život, život, koji svaki dan vidimo svojim rodjenim očima i koji nas čini jačima, većima i plemenitijima te odpornjima prema galutskim dušama, galutskom radu i neradu. Taj život ostaje pobjednikom i nad onima, koji još uvijek misle, da postoji cijonizam bez Cijona.

Dr. inž. Avram Werber.

## Židovska svjetska pomoćna konferencija

Budući da smo u zadnjim brojevima našeg lista donijeli opširno izvješće o londonskoj cijonističkoj konferenciji, nije nam dosada bilo moguće osvrnuti se na svjetsku pomoćnu konferenciju, koja je zasjedala u Karlovim Varima od 5. do 13. augusta t. god.

Važni zaključci, koji su stvoreni u Karlovim Varima, jasno nam pokazuju perspektive budućeg dalekosežnog židovskog pomoćnog rada, pa smo stoga danas nakon te prve interterritorialne židovske pomoćne konferencije u stanju, da pored detaljnog izvještaja o gotovo beznadnom stanju i propadanju židovskih masa na Istru istodobno ukažemo na velike mogućnosti i nove smjernice konstruktivne pomoći, koju ima da pruži ostali dio židovskog naroda svojoj braći u bijedi.

Prije svega treba da se naglasi, da je ta konferencija bila prvi židovski sastanak, koji je imao da udari temelj za opšti židovski pomoćni rad. Sastanak u Karlovim Varima znači važnu etapu na velikom i još dugom i teškom putu k rješavanju komplikovanog židovskosocijalnog problema sadašnjosti.

Dosadašnji način podjeljivanja novčanih potpora i nesistematskog nastojanja oko ublaživanja velike bijede židovskih masa ne samo da je još prije rata pokazao svoju nedostatnost, nego su se ubrzo u svoj svoj grozoti počele osjećati pogubne posljedice demoralizatornog djelovanja ponižavajuće filantropije. To ve-

ćom je snagom morala sada nakon rata, koji je upravo katastrofalno utjecao na i onako očajno stanje istočnog židovstva, da prodre spoznaja, da je svaka ma kako obilna pomoć, pružena u formi filantropije, samo uzaludno trošenje sredstava i energija, koje nije kadro da spasi ugrožene, a još manje da stvari nove egzistencije, te da se time od gladnih bijednika samo stvaraju nezadovoljni prosjaci.

Niže donosimo referate pojedinih govornika. Iz njihovih izvoda zja duboki ponor beznadnosti i očajanje, duševne i ekonomski bijede i propasti, nad kojim se nalaze milijuni istočnih Židova. Tu je trebalo priteći odlučnom, brzom i temeljito promjenom dosadašnjeg pomoćnog rada, jer bi inače katastrofa bila neizbjegiva. Taj je veliki zadatak imala da izvrši konferencija u Karlovim Varima, koja je bila sazvana na opštim odobravanim prihvaćenu inicijativu komiteja židovskih delegacija u Parizu. Da je taj zadatak lebdo pred očima svim izaslanicima raznih dijelova i klase židovskog naroda, koji su došli sa svih strana svijeta na tu pomoćnu konferenciju, jasno proizlazi iz zaključaka, do kojih je konferencija došla nakon višednevne vijećanja. Ti zaključci idu za tim, da se sve postojeće humanitarne židovske institucije privedu na zajednički sistematski rad, da se okupe sve svile oko jedne centralne korporacije (svjetska pomoćna centrala), gdje će se centralizovati sredstva iz svih vrela i koncentrisati sve energije, a sva velika pomoćna djelatnost, koja će se onda razviti iz te centrale, ima da se postavi na podlogu sistematske konstruktivne pomoći. Jedino nam ta podloga daje garanciju i mogućnost ekonomski obnove istočnog židovstva.

### Otvorene pomoćne konferencije u Karlovim Varima.

Dne 5. augusta otvorio je Leo Motzkin svjetsku židovsku pomoćnu konferenciju u prisutstvu 80 delegata iz 28 raznih zemalja, zastupnika 60 raznih pomoćnih organizacija i narodnih vijeća. — Predsjednik čehoslovačke republike Masaryk poslao je konferenciji srdačan pozdravni telegram. — Osim Mozkina držali su pozdravne govore još i delegati Simonsen, Sliosberg, Singer i Usiškin. — U predsjedništvo su izabrani Mozkin, Simonsen, Salkind, Solowejczyk, Birnbaum, Rottenberg, Sliosberg, Epstein i Singer.

### Referat inž. Temkina o Ukrajini.

Najveća je nesreća za Židove u Ukrajini bila uvijek promjena vlasti. Nastup novih vlastodržaca bivao je svaki put po praćen groznim masakrima. Od toga nisu bili Židovi poštjeni ni pod boljševičkim režimom. Najstrašniji su bili izgredi zvierskih banda Petljure i čitavog niza drugih generala. Potocima je tekla židovska krv. Nemoguće je ma samo i nabrojati sve grozote, koje su se počinjale na Židovima. Iskasapljene utrobe, razmrskane glave, zlostavljeni i obeščaćene žene i djevojke pred očima njihovih muževa i roditelja bili su svakodnevni prizori. Sasvim je pogrešan nazor, da su u Ukrajini uopšte vladale haotične prilike. Sve se to dešavalo sa znanjem oblasti, koje su mjestimice i same inscenovale pogrome. Pogromi su trajali u pojedinim mjestima po više dana, a završivali su se

kao kavav redoviti posao u 6 sati muzikom i pjevanjem. Nalaženi su lješevi, koji su imali na sebi po 36 rana. Najstrašnija je duševna tortura sastojala u tome, što je bilo zabranjeno sahranjivanje ubijenih žrtava. Srčaniji Židovi, koji bi se usudili pokopati svoju braću, bivali su smjesta ubijeni. To se naročito dešavalo u zlobnom mjestu Proskurov. Parola je pogromističkih banda bila: Sveta Ukrajina, smrt Židovima! To su bili prvi pogromi, koji su se zbili još koncem 1918. i početkom 1919. godine i koji još nijesu bili tako strašni kao kasniji. — Grozni su onda pogromi nastali u mjesecu aprilu, t. zv. aprilske pogromi generala Strucka. Četiri su mjesta tom prilikom potpuno poklana. U mnogim su se gradovima i varošicama ponavljali pogromi više dana po deset puta u razno doba. Radomysl je doživio jedan stalni neprekidan pogrom do posvemašnjeg uništenja. — Onda su izbili majske pogromi hetmana Gregoriewa. To više nijesu bili pogromi, to je bio pravi pogromski orkan. Čitavo je ljetoto harala, klala i palila pogromska rulja. 400 je mjesta pao žrtvom Gregorievlijevih pogroma. Pita se: kako da se Židovi nisu mogli zaštititi pred tim dogadjajima? Razlog je u tome, što se u svim građevima redovito prije pogroma oduzimalo Židovima sve oružje tako da je obrana od ogromne nadmoći bila jednostavno nemoguća.

Dosad je poharano od pogroma 568 mjesta. Ubijeno je 138.000 Židova. Nepregledan je broj bolesnih, potpuno je ruinirano 1.200.000 duša.

Svota, koja je potrebna za pomoć, iznosi 400 milijuna dolara. Broj siročadi iznosi 120 do 150.000. Sav materijal, koji je Temkin podastro, zajedno sa dokumentima, prepisima zapovijedi itd. biti će objelodanjen u Crnoj knjizi na engleskom, francuskom i njemačkom jeziku.

(Svršit će se.)

## Omladinski slet u Osijeku

### Športske i gimnastičke vježbe.

Velikom je napetošću sve očekivalo športske i gimnastičke vježbe židovskih gombalačkih i športskih društava. Mlada naša društva nastupiše prvi put, da se takmači jedno s drugim, te da na vježbaštu iznesu rezultat svoga rada. U kratko vrijeme, jedva godinu dana napornog rada, uz savladanje najvećih poteškoća, često neshvaćena, židovska je omladina ispunila nadu, koju smo u nju stavili.

Tko je video nastup naših gombaca, taj mora da vjeruje u fizičku i duševnu regeneraciju židovskoga naroda. Bila je to bez sumnje jedna od najvećih i najlepših manifestacija naše omladine, koja je jače i snažnije djelovala no svim agitacionim govorima. Skladne vježbe, uz zvuk jevrejskih melodija, izvedene po vršnim vježbačima i vježbačicama, ispunile su oduševljenjem gledaoca i ostavile trajni dojam.

Pozitivni ovaj rad bit će i za pojedina društva i za pojedince novi i snažni podstrek na življju i intenzivniji rad. Znamo, da još mnogo toga valja uraditi, dok će se naša mlada društva podignuti na željenu visinu, a dobri materijal, koji smo ovdje vidjeli, jamstvo nam je, da će ustrajnim radom postići cilj.

Utakmice započele su plivanjem u Dravi, te je rezultat bio slijedeći:

100 m. engleski prsni tempo (startovali 3): 1. I. Spitzer (Makabi, Zagreb) u 0.48.1; 2. Z. Reich (Makabi, Osijek) 0.48.3 i 3. Reiner (Karlovac) 0.50.

200 m. slobodan stil (startovali 4): 1. J. Mautner (Makabi, Osijek) 2.06; 2. H. Weingrubler (Makabi, Osijek) 2.1, (dvojica bila su diskvalificirana).

4000 m. slobodan stil (startovali 6): 1. A. Baran (Makabi, Osijek) 31.4; 2. V. Donner (Makabi, Zagreb) 32.3; 3. Z. Albalia (Beograd) 34.

30 m. protiv struje (startovali 4): 1. H. Weingrubler (Makabi, Osijek) 1.16.4; 2. Z. Reich (Makabi, Osijek) 1.17.3.

Lakoatletska natjecanja, za koje se prijavio lijepi broj učesnika, nisu se iz tehničkih razloga mogla održati.

Gimnastičke priredbe započeo je »Hakoah« (Zemun) švedskim vježbama. Nastupio je s jedno 30 dječaka pod vodstvom Fritza Rosenfelda, koji su vrlo skladno i lijepo radili, te je osobito lijepa bila piramida na koncu vježbe. Dobru disciplinu, čistu jevrejsku komandu uz precizan rad moramo tim više istaknuti, kad znamo, da je ovo mlado društvo radilo s najvećim poteškoćama, jer nažlost nije našlo nigdje potpore. Zatim smo vidjeli nastup »Bar-Kohbe« (Sarajevo). Vježbalo se na ručama i preči. Lijepo kombinacije, precizno izvadjanje pojedinih vježba pokazuju ozbiljan rad, tek je šteta, da je taj dobri materijal nastupio samo sa pet vježbača. »Makabi« (Zagreb) predvodjen po vodji Slavku Deuchtu, ispunio je ostali dio gombalačkog programa. Nastupio je s muškim i ženskim odjelom, na preči i ručama, te slobodnim vježbama. U slobodnim vježbama nastupilo je 16 vježbača izvadajući uz pratnju vojne glazbe alegorijske proste vježbe u 4 slike. Osobito impozantan bio je nastup, a lijepo sastavljenе vježbe izvedene su najvećom preciznošću. Isto takav bio je i nastup ženskog članstva (vodio M. Freiberg). Nastupilo je devet članica, koje su skladno izvele lijepi i teške vježbe, koje su bez sumnje bile najljepše tačke programa. Vježbe na ručama i preči ženskog i muškog odjela pokazale su nam ozbiljni i sistematski rad toga društva.

Drugi dan u 6 sati po podne sastadoše se na Ambrozijevom šetalištu nakon odigrane predigre po coup-sistemu, u kojoj su učestvovali »Bar-Kohba« (Sarajevo), »Makabi« (Zagreb), »Makabi« (Osijek) i »Hakoah« (Zemun), natjecatelji za počasni srebrni pokal »Makabi« (Zagreb) i »Bar-Kohba« (Sarajevo), te se utakmica svršila sa rezultatom 1:0 (0:0) Corneri 6:2 za »Makabi«.

Tok igre: Bar-Kohba bira igralište, Makabi ima početni udarac. U prvom poluvremenu diktira Bar-Kohba oštar tempo, te imade nešto više od igre, pošto Makabi igra protiv sunca. U drugom je poluvremenu Makabi u nadmoći, te opsjeda neprijateljska vrata, dok u 40. min. nakon uspijele kombinacije nutarnjeg trija Gostl - Andjelo - Jungwirth ne uspije centru Andjelu zabiti jedini i neobranivi goal. Bar-Kohba iz tog želi iz svih sile egalizirati, ali im se svaki pokušaj poradi dobre obrane Makabi-izjavio.

Sama igra vodjena je od početka do kraja fair i u oštem tempu. Od Bar-Kohbe se osobito ističao center Feldbauer (prijašnji igrač zagr. Gradjanskog) i goalman Leichtner, koji je imao svoj dobar dan.

Prije ove utakmice igrala je kombinatorna momčad zagr. Makabi-a juniora i rezerve I. Hakoah (Zemun), koja se utakmica svršila 5:1 (2:0) za Makabi.

Pouzdano se nadamo, da će na narednom omladinskom sletu nastupiti sva naša društva s impozantnim brojem vježbača, s jedinstvenim vježbama, te da ćemo u natjecanjima vidjeti zastupane sve lijepo grane modernog športa. Tim će radom omladina manifestirati svoju volju najshodnijim načinom.

## Razne vijesti

**Varšava.** Ministarstvo rata razasla je svim okružnim komandama slijedeći zapovijed:

Opetovani izgredi protiv Židova na željeznicama i kolodvorima poprimaju sve veći opseg, dokazuju nedostatak osjećaja časti i škode našoj spoljašnjoj politici u ovim teškim vremenima. Inozemna štampa obično pretjeruje ove činjenice, koje su kadre da nas prikažu tiranima, varvarima i nekulturnima. Tome se mora konačno učiniti kraj. Komandanti imadu da objave zapovijedi, u kojima se imadu vojnici i časnici poučiti, da se ovim izgredima, koji se još uvijek dešavaju protiv Židova, mora učiniti kraj. Izgredi svake vrsti moraju se strogo kazniti, a časnici, koji trpe antisemitske izgrede, imadu se pozvati na odgovornost. Časnike, koji mirno gledaju mučenje Židova, ne smatram dostojnjima, da nose uniformu poljačkog časnika.

Ministar Lesniewski, general.

(Ova zapovijed, koja je valida nečijom indiskrecijom objelodanjena u krakovskoj »Novoj Reformi«, najbolje dokazuje, koliko se moglo pripisati vjere službenim demantima glede brutalnih izgreda poljačkih vojnika i časnika proti Židovima.)

**Herbert Samuel o svojoj politici.** 19. jula primio je High-Commissioner u vladinoj zgradu u Jerusalimu vlasnike i izdavaoce jeruzalimskih novina te im je prije svega saopćio, da će se dokinuti cenzura, koju drži štetnom.

Na vijest englezkih jerusalimskih novina, da je cijela politika vlade za bliži i srednji Istok bačena u »talionički lonac« i da će se svi ugovori revidirati, izjavljuje, da u tome nema ni riječi istine jednako kao što nema ni zere istine u vijesti jednog arapskog lista, da Židovi kane uzeti u posjed vakufsko zemljište. Izrazuje nadu, da uz osjećaj odgovornosti izdavalaca vlada ne će biti primorana na kakvu akciju u pogledu novina.

Politika, koju je objavio, jest postojana i konačna. Proizvelo bi stoga samo smutnju u pučanstvu, kad bi se napadala načela, na kojima se osniva. No nikako se ne želi sprečavati novine u slobodi kritizovanja i komentovanja, tek izriče nadu, da će se to činiti u dostoјnom tonu, kako je to u većem dijelu evropskih novina.

**Sir Herbert Samuel u gimnaziji »Herzlia« u Jafi.** Herbert Samuel pribivao je ceremoniji odlikovanja u 8. razredu gimnazije pa je na govor zamenjnika direktora dra. Bogračova odgovorio cvo: Tik prije odlaska iz Londona imao sam čast pribivati jednome cijonističkom dinneru. Tom prilikom primjetio sam, da su tri skupine odgovorne za uspjeh velike stvari: ponajprije slavni Herzl, njegovi nasljeđnici Weizmann i Sokolov, i lord Rothschild; zatim britanska vlada sa svojim državnicima Lloyd Georgeom i Baifou-

rom i sa svojim velikim vojnikom lordom Allenbyem. Treća grupa je grupa pijonira, koji su došli u Palestinu te su s velikim žrtvama radili oko gradnje židovske narodne domaje.

Srca su cijelog židovstva sa jšubom, kojega je jednim kulturnim centrom Tel-Aviv s gimnazijom »Hezlia«. Kad ste sve to mogli da izvršite bez pomoći, često boreći se sa zaprekama vlade, čemu se onda ne biste mogli nadati, da ćete izvesti uz simpatičnu i iskrenu pomoć vlade?

Molili ste me, da ne zaboravim na milijune Židova, koji pate, ali valja se sjetiti, da je prostor Palestine za njihovo useljavanje ograničen količinom rada, koji se ovdje dade izvadati.. Nadam se, da nijednog od njih ne će goniti u Palestinu samo to, da izbjegne patnjama, nego da će doći s istom voljom, da grade visoku državu, zasnovanu u duhu prvih pijonira. Budućnost Palestine zavisi od mlađe zemlje i zato sam sretan, što sam sa mlađeži, da im izrūčim svjedodžbe.

**Veliki doček Jabotinskoga u Jeruzalu.** Mnogo tisuća ljudi pozdravilo je Jabotinskoga i njegove druge od kora za samobranu, kad su se 12. jula vratili iz tamnice. Pozdravne govore držali su dr. Šmarja Levin, u ime cijonističke organizacije, dr. Ruppin u ime cijonističke komisije i dr. Thon u ime Vaad Hazmani. Pročitano je pismo od rabi Kuka, a kor za samobranu predao je Jabotinskome adresu i cvijeće. Jabotinski u svom odgovoru obećaje zahvalu članovima Hagine (obrane). Općem protestu protiv pogroma i utamničenja članova obrane nije bilo sličnog od Dreyfussove afere. Toplo slavi Herberta Samuela, koji utječovljuje najbolje vrline židovskog i engleskog karaktera. Njegovo imenovanje bilo je najotmeniji dar židovskom narodu. Izvješćujući o predusretljivosti arapskih činovnika u tamnici reče, da oni, koji su potstrekivali rulju, nijesu bili izraziti Arapi.

**Emir Fejsal o cijonizmu.** Prema vijesti »Timesa« od 10. 8. izjavio je Emir Fejsal prije svoga odlaska iz Akre u Englesku arapskim novinama »Nafir«, da je opreka ekstremista protiv cijonističke politike Engleske kriva neuspjehu njegove vlade u Damasku. Emir se nuda, da će se cijonistički predstavnici u Londonu zauzeti u prilog arapske neovisnosti.

Prema vijesti »Daily Expressa« od 12. 8. stigao je emir u Bari, da nastavi put u Švajcarsku, gdje će se sastati s Lloyd Georgeom.

»Times« donaša izjavu emirovu, da je on Arapima u Palestinu poručio, da cijonizam nije u protimbi s arapskim težnjama te je odvraćao svoj narod od aktivnog istupanja protiv cijonizma.

**Popisivanje Židova za arapsku vojsku.** Prema vijesti iz Damaska strogo se provadja rekrutovanje Židova za arapsku vojsku. Oružnici ulaze u sinagoge, klubove i privatne kuće i traže mlađe. Izuzimaju se samo oni, koji su u stanju plaćati.

**Doručak u počast Brandeisu.** 14. jula priredili su pravosudni predstavnici Engleske svečani doručak (luncheon) u počast sudiji Brandeisu kao članu vrhovnog sudišta Ujedinjenih Država, a sada počasnom predsjedniku cijonističke organizacije. Pribivali su: ambasador Amerike, lord-kancelar, lord glavar-pravosudja (Earl Reading, Židov), lord Halldane, lord Finlay, master of the rolls, sudija (justice) Darling i velik broj vodećih ličnosti sudskih i advokatskih. Predsjedao je Montagne Sharpe, koji je nazdravljajući Brandeisu ukratko prikazao njegovu odličnu karijeru te je istakao, da je sad ovdje kao predsjedatelj glavne konferencije cijonista. Problemi, s kojima se njihov gost bavi, svraćaju opću pažnju na se, a o rezultatu njegova rada veoma mnogo će zavisiti. — Lord-kancelar izrazuje nadu, da će se Brandeis vratiti uvjeren o prijateljstvu Velike Britanije za Ameriku.

**Škola za arheologiju i muzej.** U Jeruzalimu se, prema telegramu Reutera od 9. S., otvorila toga dana britska škola za arheologiju. Herbert Samuel u svom govoru reče, da je Palestina stjecište civilizacije. Jedan medjunarodni ured savjetovat će upravitelje u pitanjima općeg interesa ili tehničke naravi. Poskrljeno je za muzej, za inspektorat i za čuvanje istorijskih monumenata u Jeruzalimu. Preko 100 starina, iskopine obretene prije rata po Palestine Exploration Fund i drugim institucijama, bit će temelj novom muzeju.

**Važno za halucim.** Obavjesni ured unije hapoel-hacaira i ceirej-Cijona saopćuje, da su halucim, koji su nedavno stigli u Palestinu, našli rada. Ipak opominje one, koji se kane useliti, da sad, kad je doba vršidbe prošlo, ima malo posla u gospodarstvu, dok ne započne kišna perioda u jeseni. Gradjevna djelatnost potpuno miruje.

## Iz Jugoslavije

**MJESNIM CIJONISTIČKIM GRUPAMA I NARODNIM DRUŠTVIMA.** Poživom na naš cirkular od 26. jula t. god. umoljavaju se mjesne grupe i narodna društva, da nam izvole najkasnije do konca mjeseca elula pripasati svoje izvještaje o dosadašnjem kulturnom radu te da nam ujedno saopšte svoje zaključke u pogledu svog budućeg djelovanja na tom polju.

Tajništvo S. C. J.

### POZIV!

Naši halucim čekaju već odavno, da ih smjestimo na posjedima, te da im pružimo mogućnost izobrazbe u poljodjelstvu. Svakim danom raste njihovo nezadovoljstvo i nestrljivost. Moramo im pomoci!

Mogućnosti za smještenje svih dosada prijavljenih halucim postoje, manjkaju nam samo sredstva.

Obzirom na sabirne akcije, koje se sada u druge svrhe provadaju, akcija za »halucfond« pokazuje samo relativno malo uspjeh. **Moramo to izravnati, a da ne naškodimo drugim važnim svrhama.** I to sakupljavanjem in natura!

Naši su halucim bez odjela, rublja i obuće, a novi, koji hoćemo instalirati, potrebuju i druge stvari.

Pozivljemo svakog svijesnog Židova, neka barem na taj način doprinese velikoj zadaći obnovljenja našeg ljudskog materijala i da pokloni »haluc fond« sve ono, što može!

U prvom su redu naši trgovci pozvani da im idu u tom pogledu na ruku: za njih će svakako biti lakše darovati razne potrebne predmete, nego novac.

Za halucim potrebno je slijedeće: kreveti iz željeza (Militärbetten), materijal za slaminjače, posteljinu i košulje ili gotovo rublje, radničke bluze i odjela ili suknje za iste, kape, opanke, cipele, kože za popravke, kuhinjsko sudje i sudje za stol (po mogućnosti emailirano ili limeno), stolni pribor, u kratko sve potrebne predmete za kućanstvo. Sabirnu akciju organizuje u svakom gradu palestinski povjerenik, odnosno palestinska komisija, te se svi Židovi pozivaju i umoljavaju, da spomenute predmete pošalju odnosno stave p. k. na raspolažanje, ako komitej, koji će se u svrhu sabiranja stvoriti ne bi mogao iz kojih bud razloga lično preuzeti ove predmete.

Dajte sve što možete, a nama je potrebno, jer time omogućujete mnogima, da postignu svoj sveti cilj: raditi oko obnove zemlje i naroda!

**Palestinski Ured** upozoruje sve prijavljene haluce, da nije potrebna njihova osobna intervencija kod P. U. Naprotiv imaju svi da čekaju na poziv P. U., koji poduzimlje sve korake, da ih što skorije uzmogne uvrstiti u koju grupu.

**Prodaja umjetnih proizvoda »Becalela«.** Cijonistička komisija u Jeruzalimu obratila se na Palestinu. Ured za Jugoslaviju sa zamolbom, da isti pozove židovske trgovce i druge interesente, koji žele prodavati proizvode naše jedine umjetničke institucije u Palestini, da se obrate u tu svrhu glede zajedničke akcije na Palestinski Ured.

Palestinski ured stavit će se drage volje u službu ove stvari, te ovime pozivlje sve trgovce, koji dolaze u obzir, u prvom redu one, koji se već od prije zanimaju za prodaju ovih umjetničkih proizvoda kućne industrije, da se prijave ovom uredu.

Becalel ima namjeru, da pošalje veću količinu svojih proizvoda u Evropu, i to što skorije, da se ovi predmeti, koji se u prvom redu mogu upotrebiti kao darovi, već na »Hanuku« mogu ovdje prodavati. Radi se u prvom redu o predmetima od srebra, damask-radnjama, nakitu i priborima iz bakra, srebra i slonove kosti i sličnom.

Proizvodi su po mnijenju stručnjaka vrlo lijepi i dobro izradjeni, te su svadje pobudili iznenadjenje.

Uvjereni smo, da će svaka židovska obitelj u Jugoslaviji nastojati, da podupre ovu našu prvu umjetnu industriju, a da time ujedno ukrasi i svoj dom, te da će naši trgovci naći zahvalnu publiku, koja će rado kupovati ove predmete, koji će ih poteći na Erec Israel.

»Becalel« je pripravan da pošalje svim interesentima jednu kolekciju svih stvari, koji su dosada u svjetskom prometu najpoznatiji, i to uz cijenu od 100, 200 i 300 funti sterlinga. Radi dozvane ovoga novca sporazumit će se Palestinski Ured sa Anglo Palestine Company kod koje se novac unaprijed položiti mora.

**Izvanredan dar u korist halucfonda.** Naš odlični sumišljenik g. Julijo Wiener iz Ivankova odlučio se je, da ovečim darom omogući instalaciju jedne nove halucgrupe, pa nam je u tu svrhu pripolao K 10.000.—. Ne možemo da ne istaknemo velikodusjan čin, jer — koliko nam je poznato — pretstavlja ova svota jedan od najvećih darova za nacionalne svrhe u Jugoslaviji. Time, da je g. Wiener ovu svotu baš »halucfondu« poklonio, pokazao je, da ima pravo razumjevanje za našu najbližu zadaću: obnovu našeg ljudskog materijala! Najsrdaćnija hvala!

Palestinski ured S. C. J.

**Dr. Leo Schwarz** bio je jedan od onih, koji iz svog uvjerenja bijaše pripravljen povući i posljednju konzervencu. Cijonizam nije mu bilo tek političko vjerenje, nego rješenje problema životovanja i kao pojedinac. Za kratko vrijeme nakanio je poći i nastaniti se kao liječnik u Erec Izraelu. Pojmo je potpuno odgovornost, koju time preuzima spram naroda na se, pa je u tu svrhu nakanio poduzeti svestrane temeljite teoretske i praktične priprave, koje bi mu bile nužne pri izvršivanju njegova zvanja u Palestini. I u tim pripravama stigne ga smrt. Dr. Leo Schwarz umro je dne 25. augusta o. g. u 3 sata izjutra u 28. svojoj godini. Jugoslavensko židovstvo, a napose osječko, pretrpilo je smrću dra. Schwartza ogroman gubitak. Cijonističko djelovanje njegovo datira još iz njegovih študentskih dana. Već u srednjoj školi u Vinkovcima, a kasnije i kao sveučilištarac stavio je svoje sile u službu mlado-židovske ideje. Iskustva koja je stekao u gradu Herzlova djelovanja, upotrebljavao je onda praktički doma, poglavito u Vinkovcima, odakle je bio rodom. Nakon rata, koji je i njega nekoliko godina osudio na militarističko ropstvo, naselio se u Osijek. I ovdje je odmah stupio u prve redove pobornika za cijonističke ideale. Njegovom pomoći osnovano je Nacionalno društvo, njegovi savjeti u mnogočem su pospješili rad

omladinskog pokreta, a njegova energija i agilnost prouzrokovali su, da je od zadnjega vremena i bogoštovnom općinom zastrujio novi, svježi i zdravi zrak. Odjedog je bilo zastoja, on je besprimjernom svojom energijom znao da ga prometne u gibanje, gdjegod je trebalo savjeta i rada, on ga je davao, štograd je bilo mrtvo on je oživljavao.

Dr. Leo Schwarz ogroman je gubitak za sve nas. U njemu oplakuje židovstvo veliku jednu pozitivnu jedinicu.

**Predavanje dra. Licha u Varaždinu.** Na prvu novinsku vijest, da će se držati javno predavanje o židovskom pitanju, probudiše se naši Židovi iz svoje letargije. Svaki je osjećao, da treba zauzeti vidno stajalište.

G. dra. Licha, koji je došao dne 8. kolovoza, dočekao je na kolodvoru uz predsjednika mjesne organizacije, H. Herzera i ljepe broj varaždinskih cijonista s nekoliko gospodjica, te mu je od sumišljenice gdjice. Nade Schönwald u ime pozdrava predana kita cvijeća. Podvodno bio je mali sastanak u Narodnoj kavani.

Predavanje bilo je uređeno za 8 sati na večer u gradskoj gombaoni, koju je gradonačelnik g. V. Podgajski iz vlastite inicijative stavio na dispoziciju priredjivačima.

Već prije 8 sati našlo se je u gombaoni oko 250 slušalaca, među kojima smo u prvim redovima vidjeli komandanta mjesta, gospodina pukovnika Mićića, predsjednika J. D. S. kanonika M. Kučenjak, predsjednika socijaldemokratske stranke g. A. Kereca, predsjednika židovske općine gosp. gradskog fizika dr. H. Blauba, zastupnike mjesnih novina itd., dok su gg. veliki župan te gradonačelnik i predsjednik kluba neodvisnog građanstva, ispričali svoj nedolazak.

Nakon kratkog pozdravnog govora g. Herzera održao je g. dr. Licht svoje predavanje, koje je trajalo skoro pola sata, te je bilo tako sjajno i u svakom pogledu savršeno, te se može mirne duše ustvrditi, da tako lijepog predavanja varaždinci jošte nisu slušali. Svi slušatelji, Židovi i nežidovi, cijoniste i asimilanti bili su zanešeni i ushićeni, svaki je osjećao, da mu govornik odkriva svoju snažnu, toplu i poletnu dušu, da su istinita načela, koja zastupa i propagira taj čovjek pun samosvijesti i idealja.

Nakon svršenog predavanja dalo je slušateljstvo burnom aklamacijom oduška svojoj zahvali i zadovoljstvu, dok je kao prvi govorniku čestitao komandant mesta g. pukovnik Mićić, koji je u lijepim riječima izjavio, da mu taj pokret dosad nije bio dovoljno poznat, ali da je sad tačno informiran te da prema dobivenom uvidu i on nalazi, da je za Židove jedino ispravan onaj put, kojega propagira predavač. Sigurno je, da će se željeni cilj postići dok se sa toliko žara i zanosa za ostvarenje tih idealova zauzimaju muževi kao što je predavač i on želi na tom putu svu sreću.

Poslije toga bio je komers u svratištu k »Janjetu«, gdje je izrečeno nekoliko ljepeh nazdravica, od kojih se naročito mora spomenuti govor gosp. Dra. Licha, predsjednika židovske općine Dra. Blauba, koji je predavača pozdravio kao reprezentanta pravog židovstva, predsjednika zagrebačke mjesne organizacije gosp. Berla itd. i kojom prigodom prvi put u jednom javnom lokalnu odjepvana od prisutnih sumišljenika Hatikva.

Oko 12 sati društvo se je razišlo sa kupiv još prije za Obnovni fond svotu od K 1183.—

Varaždinski cijonisti mogu sa tom pridrom biti u svakom pogledu zadovoljni tim više, što je i lokalno novinstvo simpatično pozdravilo cijonistički pokret.

**Jubilej nadkantora Josipa Rendia.** U nedjelju, dne 29. augusta slavio je zagrebački nadkantor Josip Rendi 25-godišnjicu svoga službovanja. Tim povodom održala se u hramu svečana služba božja (zašto ne u subotu?!), kojoj je pribavio

brojno općinstvo. Svečara dopratili su u hram predstojnici hrama, a na ulazu dočekali su ga predstojništvo i kantori. Nakon pozdrava predstojništva pjevao je nadkantor Meisl (Karlovac) uz pratnju kora »Ma tovu«. Srdačnim riječima oslovio je nadrabin dr. Hosea Jacob i svečara i istaknuo zasluge, što ih je stekao dugogodišnjim radom uznašajući duše pobožnih vjernika bogougodnim svojim pjevanjem. Iza toga čitao je kantor Weintraub i lijepi klasičnom hebrejskom sačinjeni mišerebah svečaru. Dr. Gavro Schwarz slavio je djelovanje svečara kao Šeliah cibura, koji je pred Svevišnjim tumač naših religioznih osjećaja. Nadkantor Rendi otpjevao je uz pratnju kora glasovno i čuvstveno jednako savršeno psalam »lo amut«, koji je sam komponovao, a zatim se hramom razlijegoše snažni akordi »Haleluje«, koju je kor kantora (Buchsbaum, Dorf, Katz, Kischitzky, Meisl, Weintraub, Wilkowitsch i Wolfensohn) otpjevao skladnošću i dubokom čuvstvenošću. U usrdnoj, dubokom pobožnošću diktovanoj molitvi zahvalio je svečar Svetogućemu za veliku milost, da je doživio taj dan, moleći ga, da mu i nadalje podijeli snagu za vršenje njegova zvanja i da blagoslov općinu i njezine institucije. Svetanost je završena pjevanjem Sulzerovog »Adon olama«, koji je kor kantora (solo g. nadkantora Meisla) vanredno lijepo izveo i time dao duboku posvetu čuvstvena sakupljenih.

Iza službe zaputilo se u svečare stan predstojništvo općine, te razne korporacije, da izraze zaslужnom i obljuženom nadkantoru svoje čestitke. Svečara su oslovili pozdravnim govorima među ostalim u ime Saveza kantora nadkantor Meisl, dr. Margel jevrejski i mnogi drugi. Duboko ganut zahvalio je svečar svim čestitarima, a napose predstojništvu i općinarnima za lijepi dar, kojim su ga se sjetili tom prigodom.

**Mali gosti iz Beča u Jugoslaviji.** Na inicijativu bečkog nadrabina dra. Ghajesa a na zamolbu gdje An. Müller, proveo je Savez Cijonista Jugoslavije uz potporu rabina dra. Glücka iz Pakraca jednu plemenitu akciju. Zauzimanjem mjesnih grupa i predusretljivošću gostoljubivih židovskih porodica uspjelo je R. O-u S. C. J. da smjesti 300 bečke židov. djece u Banjaluci, Daruvaru, Bjelovaru, Križevcima, Novoj Gradišci, Pakracu, Lipiku, Požegi, Prijedoru, Sanskom Mostu, Slatini, Varaždinu i Virovitici. Djeca su došla iz Beča početkom augusta te će ostati kod nas do konca septembra. — Prigodom dolaska bečkog transporta našao se na kolodvoru u Zagrebu velik broj gospodja, gospodjica i gospode, da dočekaju i pogoste djecu prije nego što oputuju dalje na svoja odredišta. Velik je dio djece, koja su bila odredjena za udaljenija mjesta, morao ostati preko subote u Zagrebu. I ako to nije bilo pravovremeno predvidjeno te premda se prama tome nijesu mogle poduzeti nikakove pripreme, pošlo je za uzetnim damama i gospodi za rukom, da za kratko vrijeme smjeste oko 150 djece po židovskim kućama u Zagrebu. Djeca su se u našoj sredini hvala naročito toploj skrbi plemenitih dama brzo snašla, pa ne samo da su bila zadovoljna i vesela, nego su odmah osvojila srca svojih gostoprimalaca. Tako je na zamolbu ovih moralno nekoliko djece ostati u Zagrebu, premda su prvobitno bila odredjena za druga mesta. — Isto se tako djeца i u svim drugim mjestima osjećaju vrlo dobro. Prema izvještajima, koji su stigli iz pokrajine, mnoga su djece već dobila po nekoliko kila. U svim se mjestima židovljubive porodice velikom pažnjom i ljubavlju brinu za male bečke goste, tako da će ovi, kad se vrate svojim kućama, ponijeti odavle ne samo po nekoliko kila više, nego i veoma ugodne uspomene na braču u Jugoslaviji.

**Križevci.** Dne 6. i 8. o. m. prisjela su u naš grad bečka djeca, za čiji se doček i

ukonačenje poseban gospojinski odbor pobrinuo.

Djeca dočekana su na kolodvoru povodstvu ovomjesne organizacije, cjelokupnog gospojinskog odbora, a u zastupanju »Hevra Kadiša« prisustvovao je predsjednik iste g. Jakov Hirsch, pozdravivši djecu sa srdačnom dobrodošlicom.

U isto vrijeme pogostio je gospojinski odbor na željezničkoj stanici svu djecu, koja su za Bjelovar, Viroviticu i Slatinu ovdje proputovala, okrijepivši mališe osvježujućim pićem i obilnom hranom, što ju je naše darežljivo židovstvo — ma da su vjesti o dolasku djece u zadnjem času stigle — ubrzo sakupilo.

Premda je ta akcija uslijed odsutnosti većine odbora ovomjesne organizacije sa znatnim zakašnjenjem započeta, to je ipak u potpunoj mjeri uspjela. Zasluga je to našeg gospojinskog odbora, na čelu sa gospodjama Ema Pollak, Augusta Weiss, Zlata Breyer, Marija Klarić, V. Deutsch, Julija Pscherhof i Gisela Strauss, koje sa zaista hvalevrijednom požrtvovnošću nisu žalile ni truda ni mara, kako bi k nama dolazećoj dječici priredila čim srdačnij doček, te im osigurale čim udobniji boravak u našoj sredini. Uz njih brinule su se za djecu i sve ostale gospodje i gospodjice sa toliko srdačnosti, da su se djeca ubrzo udomila.

U ime Saveza, kao i ovomjesne organizacije srdačno blagodarimo u prvom redu užem gospojinskom odboru, zatim g. predsjedniku »Hevra Kadiša« i napokon svima, koji su svojom požrtvovnošću doprinijele k uspjehu tog čovjekoljubivog pothvata.

**Židovsko omladinsko društvo »Kadimah« u Mostaru.** Dosadanje djevojačko omladinsko društvo, koje je stajalo pod vodstvom gdjice Mirjame Koen proširilo se u Židovsko oml. društvo »Kadimah«.

Glavnu skupštinu otvorio je dr. Arnold Lauffer, te u svom govoru istakao važnost današnjeg skupnog rada svih Židova, ocrtao patnje našeg naroda kao i nastojanje naših vodja ovjenčano konačno sjajnim uspjehom zaključka mirovne konferencije u San Remu.

Pošto je stari odbor izvijestio o dosadanju radu društva, prešlo se je na čitanje statuta, koji su uz malu promjenu primljeni. Iza toga izabran je slijedeći odbor: Predsjednik Alekse Klein, I. podpredsjednik Marcel Stockhammer, II. podpredsjednik Sofija Kormes, tajnik Bernhard Schütz, blagajnik Emil Rosenfeld, povjer. Z. N. F. Olga Rosenfeld, knjižničar Sabina Stockhammer, kućni starješina Hans Altmars, odbornik Avram Danon, rezizori: Jehiel Kamhi i Sara Konforti.

**Prvi zakladatelji Makabija u Zagrebu.** Gosp. Oskar Fürst, prednjak Makabija pristupio je sa 1750. — K društvu kao prvi zakladatelj, a g. N. N. sa 5000 K kao drugi. Nadamo se, da će i ostali prijatelji društva slijedeći ovaj lijepi primjer omogućiti društvu poželjni razvitak, koji se bez potrebne materijalne osnove ne može ni zamisliti. Potrebe su društva — uočivši veliki broj aktivnih članova (osobito podmladka) te osnovanih sekcija — upravo goleme, a da bi se mogle pokriti iz redovitih prihoda, t. j. članarine.

**Gimnastika u Makabiju.** Sa 15. septembrom o. g. započinju opet sve kategorije Žid. gomb. i šport. društva »Makabi« pod ravnjanjem novonamještenog učitelja gimnastike:

**Muški odrasli:** ponедjeljak, srijeda i petak od 8 i pol do 9 i pol u veče;  
**Muški podmladak (višeškolci):** ponedjeljak, srijeda i petak od 8—9;  
**Muški podmladak (nižeškolci):** ponedjeljak, srijedu i petak od 7—8;  
**Muški podmladak (pučkoškolci):** utorak i četvrtak od 5—6 poslije podne;

ženske članice (odrasle) utorak i četvrtak od 6½—7½;

ženski podmladak: utorak i četvrtak od 5—6 poslije podne.

Upozoravaju se članovi svih kategorija, da s obzirom na istup društva prigodom Zemaljskog vijeća što redovitije poaze vježbe, e da se što skladnije uzmognu uvježbati slobodne vježbe.

**Nogometne utakmice.** Zagreb. U nedjelju 15. o. m. odigrala se na Haškovom igralištu u 4 sata p. p. kao predigra reprezentacija Subotice—reprezentacija Zagreba prijateljska utakmica između kombinovanih momčadi Makabi (Zagreb) Viktorija (Zagreb), koja se utakmica na sveopće iznenadnje svršila sa rezultatom 2:1 (1:0) za Makabi. Obje momčadi nastupile su sa nekoliko rezerva. Goal za Viktoriju rezultirao je iz jednog udarca za kaznu »11« na koncu drugog poluvremena. — U nedjelju dne 22. o. m. obdržavala se utakmica između juniorskih momčadi Makabi—Concordia, koja se svršila sa rezultatom 0:0 (0:0).

**Zemun.** U nedjelju 15. o. m. odigrala je nogometna sekcija žid. športskog društva »Hakoah« utakmicu proti zemunskome prvaku »Zemunskom Akad. Šport Klubu«, te pobjedila sa 4:1 (1:0).

Ova se pobeda ima zahvaliti požrtvovnosti svih igrača, te osobito lijepom kombiniranju lijevog krila Ignatića i centra Fišera, te sjajnom obranbenom poslu vratara Häuslera. Goalove su postigli za Hakoah Fišer (3) i Bihaly (1).

**Židovsko djevojačko društvo »Bnot Cijon«** održati će svoje prvo sijelo u nedjelju dne 5. rujna 1920. te pozivlje svoje članove da u što većem broju prisustvuju.

## Književnost.

**Maks Nordau:** Dr. Kohn, preveo F. B., izdala Židovska biblioteka u Osijeku. Ovu tragediju, čiji protagonisti padaju žrtvom slijepi, niske mržnje njemačko-arijske pretzetnosti i svoga ponosa, napisao je Nordau u prvim godinama Herzlova cijonizma. Snažna je i danas u svome trećem činu, gdje se instinkti rasa sukobljuju i zaošttruju do nepremostivih protivština — sa strane preuzetnog njemačko-arijskog »viteštva«, u kome čovještvo podlijije, neshavljivo Židovima, starom i mlađom Kohnu, ali židovskom odmetniku Moseru, u kome čas sukoba izaziva svijest podrijetla, za koju je mislio, da je nema u njemu, dok ga kruto ne podsjeti rodjena krv na nj. Tendenciozna tragedija? Za cijelo. I htjela je da bude. Jaki polemičar Nordau dao je toj tragediji polemički karakter, od kojega ponešto štetuje njezinu pjesničku vrijednost.

U nas, gdje židovstvo tolikima još nije postalo prirodnom činjenicom, a rijetki su, koji su prodirali u dubine židovskog pitanja, izvršiti će tragedija dra. Kohna svoju uzgojinu zadaću. I zato je dobro, što se prevela.

Knjiga je ukusno opremljena; resi je Nordauova slika od Liliena. Izdavaoci trebali su ipak da više paze na čistoću jezika, a i na to, da ne okrni prijevodom finesa originala. Savjesnost prema originalu sastoji u vjernosti prijevoda, ali ne u kopiranju, koje je skrivilo mnoge germanizme.

Mladi izdavaoci Židovske Biblioteke zavređuju puno priznanje. Neka bi im nastojanje išlo za tim, da prevodima uvedu našu čitalačku publiku u duševni svijet židovskog naroda.

— a. I. —

Ljudevit Sternfeld  
Milka Schreiber  
zaručeni

Zagreb

Martijanec

# Vijesnik Povjereništa Židovskog narodnog fonda. Keren kajemet lejisrael za Jugoslaviju.

## Roš-hašana 5681

ne znači za židovski narod samo početak jedne nove godine. 1. tišri 5681 slaviti će židovstvo u znaku velikih dogadjaja, koji su otvorili novu epohu u njegovo istoriji. Nakon sveopštег priznanja jednakopravnosti židovskoga naroda sa svim ostalim narodima svijeta, nakon javnopravnog osiguranja židovske narodne domaje u Palestini, nakon postignuća dalekosežnih garancija za veliku židovsku kolonizaciju u Erec-Jizraelu židovski narod na prelazu iz jedne godine u drugu ne ulazi više sa zebnjom i strahom u neizvjesnost, nego stupa u novo razdoblje svoga života moćnim čuvstvom slobodna naroda, koji ima sam da upravlja svojom sudbinom.

Ako je dosada velik dio Židova lijepi običaj čestitanja prigodom Roš-hašane spajao sa plemenitom svrhom, darujući za židovski narodni fond, to se s pravom može očekivati, da ove godine ne će biti ni jedne židovske kuće i ni jedne židovske radnje, koja neće upotrebiti tu priliku, da podupre najveću instituciju židovskog naroda, koja ima da izgradi u Palestini temelj nove i velike židovske budućnosti.

Povjereništvo Ž. N. F-a za Jugoslaviju obraća se svim Židovima pozivom, da prigodom Nove godine umjesto čestitanja rodacima, prijateljima, znancima, mušterijama dadu otkupne doprinose u korist Narodnog Fonda. Svi će se doprinosi za ot-

kup od čestitanja štampati u »Židovu« u posebnom prilogu Narodnog Fonda.

Da bi se svim Židovima dala mogućnost da prigodom Roš-hašane u ime otkupa od čestitanja dadu svoj obol za N. F., ustanovljuje se **minimalna otkupna prisjedba sa 20 kruna. Iznosi iznad 100 kruna** biti će štampani na istaknutijem mjestu, a oni **iznad 500 kruna** bit će objelodanjeni u formi naročitih čestitaka sa tekstrom prema želji darivalaca.

Povjerenici u pojedinim mjestima se umoljavaju, da **odmah pobere otkupne doprinose** svojih židovskih sugrađana, a doprinosi iz mjesta, gdje nema povjerenika, neka se izvole poslati izravno u Zagreb (Ilica 31).

## IZKAZ DAROVA

za vrijeme od 10. do 25. augusta 1920.

### Obnovni fond

#### Prigodom zaključka u San-Remu.

Brod n. S. Dr. Oskar Spiegler 5000.—, Izo Steiner 4000.—, po 2000.— Vatroslav Fürst, Rudolf Fuchs, Hugo Mahler, po 1000.— Mavro Rein, Josip Donner, Šandor i Roza Kohn, Julijo Klein, Hugo Goldstein, Maks Goldstein, po 600 Maks Sessler, po 500.— Leopold Kopp, David Goldberger, dr. Josip Abramović, Vilim Rothmüller, Drago Mahler, po 400.— Slavko Jellinek, Edo Grossman, Ig. Platzner, Rosa Sessler, po 300.— Berta Platzner, po 200.— Lina Jellinek, dr. Kun, Samuel Sessler, Vilma Goldstein, Ferdo Švrljuga, dr. ing. Werber, po 160.— Jos. Pesach, po 150.— Rozsahegy, po 120.— Rudolf Kohn, po 100.— Rudolf Spitzer, Bruno Jellinek, Makso Bernfest, Leo Pesach. Rab. Stern, M. Behrmann, Malvina Reiner, po 60.— Morvay A. Rosenzweig, po 50.— Arnold Adler, Friedman, Lj. Stein, Eisinger, Jakob Sučević, Schnitzler, Sandberg, po 40.— Maks Hartenstein, Ig. Weiss, po 30.— Mavro Grünbaum, po 20.— Rosa Zentner, Adolf Breuer, Kantor Hendel, po 10.— Kahan po 6.— N.N. 28.986.—

Žepče: Prigodom dolaska insp. Džaina daruju: po 500.— Ezra M. Kajon, po 300.— Josef A. Musafija, po 200.— Elias E. Kajon, Mošo J. Musafija, Avram H. Kabiljo, Leon A. Musafija, Sal. A. Musafija, po 100.— Eliša J. Kabiljo, Haim Kabiljo, Jos. M. Musafija, A. Ozmo, Sara J. Musafija, Berta A. Kabiljo, Sara Kajon, Olga Musafija po 60.— Izak A. Kabiljo, po 50.— Mošo A. Kabiljo, I. Altarac, Rena Mušafija, po 40.— Luna Musafija, po 20.— Sultana Kabiljo, Blanka J. Kabiljo, Sab. Džaen, Mošo Kabiljo, Jakob Kabiljo, Izidor Golovičar, Jos. J. Kabiljo, po 10.— Jakob Kajlo. 3000.—

Prijedor: Jakob Mevorach i sinovi 1000.—, Dr. Ivo Schönfeld 400.—, Daniel Stern 250.—, po 200.— Sabetaj Levi, Gustav Seideman, Ludvig Hirschmann, Dr. Moses Schiffer, Desider Moskowitz, po 150.— Šandor Weiler, po 100.— David Kabiljo, po 20.— Mordhaj Papić, Izidor Weiss 2940.—

Ogulin: Milan Licht 1200.—

#### Specifikacija doprinosa iz Varaždina.

Sakupili: Hermina i Paula Leitner, Lizika Spitzer, Vilim i Mato Strauss i Teodor Berger: Hinko Moses 1000.—, Mavro Moses 600.—, po 500.— Teodor Berger, Sara Berger, po 400.— dr. Rudolf Blühweis, Herman Herzer, po 300.— Leopold Ebenspanger, Ferdo Schönwald, po 240: dr. Oskar Pulgram, po 200.— dr. Artur Krajančki, Arnold Mitzky, po 100.— Franjo Leitner, Jakob Stern, Aleksander Plahte, Josip Rosenfeld, Vilim Strauss, Jos. Stern, Marko Hirsch, Žiga Spitzer, Julije Švarc, dr. Edo Spitzer, dr. Rudolf Hermann, po 80.— Žiga Strauss, N. Goldschmidt, N. N. iz Rijeke, po 60.— Jos. Leitner, Josip Kohn,

### Zlatna knjiga.

Bjelovar:	Prigodom svatova Slave Stern—
prof. Jos. Szemnitz	sakupljeno n. i istih 800.—
Žepče:	N. N. na ime N. N. 400.—
Zemun:	U kući Alberta Farchy sak. na ime istih 500.—, kod svatova Moni Karioj-Selvi Farchy n. i. istih 500.— 1000.—
	2200.—

### Darivanje zemlje.

Beograd:	Na veridbi Benavram—Demajo sakupljeno n. i. istih 462.—
Pakrac:	Oklada Adler—Schön n. i. „Libanonija“ 100.—
	562.—

### Masline.

Beograd:	Na svadbi M. Rubinović—Gavriel n. i. istih u vrt „Gideona“ 160.—
Bjelovar:	Društvo Mrjam u gaj Stefe Steiner 100.—
Mitrovica:	Siegfried Löwy n. i. Mirjam Weiss u vrt Josef Löwy Blovice 100.—
Djakovo:	Zlata Spiegel sak. po 20.— Rudolf Weiss, Herman Lošitz, po 10.— O. Besserman, Izo Flesch, Josip i Karla Frank, Zlata i Robert Spiegel, sve u vrt Ilke i Pinkasa Spiegel 100.—
Zagreb:	Za maslinov gaj pok. članice Stefe Steiner članstvo Žid. gomb. i šport. društvo Makabi u Zagrebu i prijatelji društva: Arnold Fleischhacker 100.— po 80.— Artur Fürst, R. Herzer, Lav Stern, dr. Perlberg, dr. Zwieback 70.— po 40.— dr. F. A. Brück, dr. Otto Braun, Slavko Deucht, Oskar Weiser, Nikola Tolnauer, Hinko Stern, Adolf Stern, Adolf Licht, Albert Baum, po 20.— Armin Baum, Izo Heitler, N. N., dr. Glücksthal, N. N., Borovitz, Mavro Webr, Edo Spitzer, dr. Bauer, Goldschmidt, Bielitz, Singer, Drag. Rosenberg, Drag. Steinhardt, po 10.— Meov, Izr. Cohen, Robert Kaufer, N. N., Sch., Žiga Neumann umjesto honorara dru. R. R. 300.— 1570.—
	2030.—

### Za učinjene usluge.

Osišek:	Dr. Edmund Fischer za učinjenu uslugu po Leonu Krausu 100.—
---------	---

### Mirovni čekovi.

Bihać:	Rudolf Rechnitzer 50.—
--------	------------------------

### „Nordanov grad“.

Bjelovar:	Na Herzl dan sakupio Ferdo Švarc 220.— ostali sumišljenici 220.— židovska omiljena 200.—, kod Barnicve Valenta Pollaka sak. 140.—, Vera i Drago Singer 20.—, König okladna kod karata 50.— 850.—
-----------	--

Beograd:	Na svatovima I. Karioj-Kalinic sa kupljeno 560.— Na prstenju Erne H. Medina Leon Be Josip sakupljeno u kući Davida Su-
----------	--

### Samooporezovanje.

Slatina:	Dragutin Grünhut 15.—, Jos. Weiss 10.— 25.—
Gradačac:	Isidor Kabiljo 20.—, Mento B. Kabiljo 20.—, po 10.— Jakob Bunjo, M. Bunjo, S. Kabiljo, Santo Altarac, Jenö Griesz, Abraham Rotenberg 100.—
Zagreb:	Dr. P. Neuberger 30.—
Baja:	Lajoš Kraus 100.—, Laslo Kraus 50 150.— 305.—

### Škrabice.

Brod n. S.:	Dr. O. Spiegler 97.—, Izidor Steler 94.—, Edo Kopp 66.—, E. Spitzer 38 295.—
-------------	--

zine: Ašer Konfino 2000.—, David Suzin 800.—, po 400.— Haim Medina, M. Melamed, Leon B. Josif, Ana Ašer Konfino, po 200.— Mika Almandari, Bejosij, Alfred Hason, Zadik Kadmon, po 100.— Leon Eli, po 80.— Barakic, Jos. B. Hajim, Izak Josif, B. C. Medina, Leon A. Medina, Alfred Medina, Ašer Konfino 20.80 6360.80  
Žepče: Lunčika Musafija sabrala 225.—  
Zemun: Na Herzl dan sak. 800.—, Malvina Bleiblitz izg. oklada 20.— 820.—  
Rogatica: Na dječjoj zabavi sabrano 243.—  
Zagreb: Na zarukama Miike Schreiber sabrano 200.—  
Pakrac: Kod oprosta Ruže Strauss sakupljeno 78.—  
Brod n. S.: Prigodom Beritmila u kući Mahler sak. Rudolf Fuchs 200.—, Hugo Mahler 200.—, po 50.— Nina Goldstein, Hinko Fuchs, supruzi Dragutin Mahler, Mirko Mahler, po 40.— Otto Bauer, Lavosl. Spitzer, Vilka Müller, Emil Mahler, Josefina Weiss, Hinko Pollak, po 20.—

Vilko Baumeister, nadkantor Rikov, Saul Stern, 17.— Zora Spitzer, po 10 Ružica Mahler 927.—

9703.80

*Obnova Palestine.*

Bjelovar: Prigodom svatova Slave Stern— prof. Jos. Szemnitz sakupljeno 520.— „Mirjam“ 2000.— 2520.—  
Bograd: Na svadbi A. Sid—Manojlović sabrano 880.—, Veselo društvo u Dobrini: Dr. Hugo Spitzer 400.—, Josip Cohen 76.—, po 40.— Jakob I. Cohen, S. Neumann, H. i R. Rosenberg, Julio Hara, Katica Cohen, Rudi Hara, Maksim Fischer, po 20.— Moscha Cohen, Avr. H. Baruch, Josefina Baher, Ana Rottmüller, Draga Spasić, Johanna Braun, po 10.— Mila Moše, Cohen, Vilma Cohen, Ida Hara 14.—, Ana Hahn, 30.— svega 940.— 1820.—  
Žepče: Elias E. Kajon kod tore 50.—, prigodom teferića kod Jakoba H. Kabilje daruje: Bernard Šlamović 280.—, Avram H. Kabiljo

100.—, Jakob H. Kabiljo 50.—, Sal. A. Musa fija 20.—, svega 450.— 500.—  
Gradačac: Mento B. Kabiljo sabrao 90.—  
Našice: V. Rubin 70.—, Maulwurf 100 170.—  
Zagreb: Supruzi Weber prigodom odlaska iz Zagreba 50.—

5150.—

*Pregled.*

Unišlo je dakle iz Hrvatske, Slavonije i Dalmacije K 1.508.—  
Iz Bosne i Hercegovine K 1.508.—  
Iz Srbije K 8.802.80

Uupno K 21.215.89

Od 1. januara do 25. augusta unišlo je sve ukupno K 467.724.44.

*Ispравак.*

U „Židove“ br. 18. bilo je pomutnjom iskazano pod „Gradačac“ umjesto „Žepče“ na cvjetni dan sakupila za „Nahlu“ Matilda Musafija i Rahela Kabiljo 600.—.

**Centralna Eskomptna i Mjenjačna Banka, d. d.**

Ilica 26.

Brzojavni naslov:  
Brodbanka

ZAGREB

Ilica 26.

Telefon: { ravnateljstvo 8-78  
blagajna 15-30

Pričuve preko K 45,000.000.—

Podružnice: Brod na Savi

Ulošci preko K 20,000.000.—

Dionička glavnica K 50,000.000.—

Podružnice: Osijek, Djakovo

*Prima ULOŠKE na knjižice i u tekućem računu uz najbolji kamatnjak. Novi ulošci vraćaju se odmah bez otkaza. — Daje MJEMBENE i KONTOKORENTNE VJERESIJE, finansira trgovacke i industrialne poslove uz najpovoljnije uvjete. — Obavlja sve BURZOVNE POSLOVE, kupuje i prodaje devize, valute i efekte, izvršava sve naloge brzo i kulantno. — Prodaje uz dnevni tečaj doznake, isplate i akreditive na sva mesta u inozemstvu, a naročito na WIEN i PRAG.*

**ŽIDOV!****ŽIDOV!**

Nekad bilo je u svakoj ma i najsiromašnijo židovskoj kući velike biblioteke, čitalo, učilo je staro i mlado, ljudi nijesu svoj užitak imali tek u materijalnim dobrima.

Danas u vrijeme židovske renesanse mora opet svaki svijestan Židov imati svoju židovsku knjižnicu. Velikim trudom sabrao sam svu savremenu židovsku knjigu, za sada tek u hrvatskom, hebrejskom i njemačkom jeziku nješto 'poljski, ruski i engleski, nu dobiti će u svoje skladište sve više i više knjiga.

**Iz ogromnog izbora ističem:**

Theodor Herzl: Altneuland . . . . .	vez. K 40—
Keillner: Theodor Herzls Lehrjahre . . . . .	„ K 48—
Friedmann: Das Leben Theodor Herzls . . . . .	„ K 40—
Max Brod: Sozialismus im Zionismus . . . . .	„ K 36—
" Nordau: Revision des jüd. Nationalismus . . . . .	„ K 30—
Else Croner: Die moderne Jüdin . . . . .	„ K 2—
Dr. Bernfeld: Das jüd. Volk und seine Jugend . . . . .	„ K 12—
Dr. Rupin: Die Juden der Gegenwart . . . . .	„ K 40—
Dr. Theilhaber: Der Untergang der deutschen Juden . . . . .	„ K 25—
Hauser: Rasse und Rassenfragen in Deutschland . . . . .	„ K 20—
Hecht: Der neue Jude . . . . .	„ K 35—
Mendelsohn: Jerusalem . . . . .	„ K 20—
Manasse ben Israel; Rettung der Juden . . . . .	„ K 14—
S. R. Hirsch: Neunzehn Briefe über Judentum . . . . .	„ K 20—
Kaufman: Vier Essäis über ostjüdische Dichtung u. Kultur . . . . .	„ K 14—
Dr. Anueler: Zur Geschichte der Juden von Elephantine . . . . .	„ K 42—
Dr. Adler: Von Ghetto zu Ghetto (bogato ilustrirano, prikazivanje života Židova u Egiptu, Indiji, na Kavkazu i Perziji, u Palestini i Južnoj Americi . . . . .	„ K 45—
Festschrift Adolf Schwarz . . . . .	„ K 150—

Mayer: Die Wiener Juden . . . . .	„ K 60—
Dr. Goldmann: Das Judenbuch der Schiffstrasse . . . . .	„ K 25—
Dr. Grünwald: Samuel Oppenheimer u. sein Kreis . . . . .	„ K 35—
Landau-Wachstein: Jüd. Privatbriefe aus dem Jahre 1619. . . . .	„ K 25—
Dr. Curt Nawratzki: Das neue jüd. Palästina . . . . .	„ K 48—
Dr. Ruppin: Der Aufbau des Landes Israel . . . . .	„ K 45—
Alfons Paquet: In Palästina . . . . .	„ K 35—
Thomsen: Palestina und seine Kultur in 5 Jahrtausenden . . . . .	„ K 18—
Löhr: Volksleben im Lande der Bibel . . . . .	„ K 20—
Zemach: Jüdische Bauern . . . . .	„ K 25—
Dr. Nathan Birnbaum: Um die Ewigkeit . . . . .	„ K 45—
Dr. Harry Torczyner: Das Buch Hich . . . . .	„ K 130—
Martin Buber: Vom Geist des Judentums . . . . .	„ K 35—
" Daniel . . . . .	„ K 45—
" Die Geschichten des Rabbi Nachman . . . . .	„ K 28—
" Der heilige Weg . . . . .	„ K 30—
" Drei Reden über das Judentum . . . . .	„ K 25—
" Die Legende des Baal-Schem . . . . .	„ K 35—
Vrhlicky: Bar-Kochba, (preveo N. Kuntaric, krasno izdanje sa 416 str. . . . .	„ K 28—
Dante: Divna gluma, preveo Uccellini . . . . .	„ K 60—
Schnitzler: Umiranje . . . . .	„ K 12—

Sva bokstrica-djela Šalom Aša Pereza, Nordaua, Herzla, Goriona i t. d. Sve hrvatske, srpske i slovenske knjige. Nestavak popisa slijedi.

Židovske razglednice i crteži LILIENA.

Pisači i risači pribor za urede i škole

**NOVA KNJIŽARA, ZAGREB**  
PETRINJSKA ULICA BR. 22.